

the consciousness informational structure during the formation of object competence in the range of students' interpreter fluency is investigated. The informational structure peculiarities of students' consciousness are defined. These peculiarities facilitate during consecutive interpretation training, accounting all components of semasiological model. The perspectives of the further researches of the conceptual construct in the sphere of renewable power generation are determined. The author perceives ones in the extension of the dictionary, in order to broaden core audience of its usage not only for students-interpreters, but also for technical students.

Key words: conceptual construct, [renewable power generation](#), consecutive interpreting, [terminological dictionary](#), mnemonics.

Подано до редакції 02.04.2015.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, проф. Саєнко Н.С.

УДК 811.111:37.04

© 2015

Гупка-Макогін Н.І.

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄТОВАНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ АНГЛОМОВНОГО АУДІЮВАННЯ

У статті досліджуються особливості навчання аудіювання студентів-економістів. Розглядаються загальні питання щодо формування аудитивної компетентності, виділяються аудитивні вміння, зазначаються особливості та труднощі процесу аудіювання, питання модернізації технологій навчання англійської мови як іноземної в межах професійного спрямування. Актуальність дослідження обумовлено зв'язком із розвитком та становленням міжнародної ділової активності нашої держави.

Формування компетентності в аудіюванні майбутніх економістів-міжнародників розкрито через фахову потребу в сприйманні на слух та розумінні автентичного професійно орієнтованого мовлення не лише в літературному, а й в розмовному його варіанті, що пов'язано із значним розширенням сфер використання ділового професійно орієнтованого англійського розмовного мовлення та проникненням його елементів в офіційний стиль усної комунікації.

Ключові слова: аудіювання, компетентність в аудіюванні, професійно-орієнтоване спілкування, труднощі в процесі аудіювання, фахівець з міжнародної економіки.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Питання модернізації технологій навчання іноземної мови (ІМ) професійного спрямування набуває дедалі більшої актуальності у зв'язку із розвитком та становленням міжнародної ділової активності нашої держави.

Формування компетентності в аудіюванні майбутніх економістів-міжнародників пов'язане і з фаховою потребою в сприйманні на слух та розумінні автентичного професійно орієнтованого мовлення не лише в літературному, а й в розмовному його варіанті. Ця необхідність перш за все обумовлена значним розширенням сфер використання ділового професійно орієнтованого англійського розмовного мовлення та проникненням його елементів в офіційний стиль усної комунікації [3, с. 181-186].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Питання формування іншомовної компетентності в аудіюванні розглядали у своїх наукових розвідках О.В. Кміть (2000), Т.І. Шевченко (2000), Т.О. Яхнюк (2000), В.В. Черниш (2001), Н.Н. Конєва (2001), О.Б. Мехеда (2001), Е.І. Пассов (2002), Н.Р. Петранговська (2002), Т.В. Савицька (2002), Н.Д. Гальскова (2003), Д.Ю. Нагули (2005), А.В. Гаврилова (2006), О.Ю. Бочкарьова (2007), І.В. Щукіна (2009), Д.Л. Морозов (2009), О.О. Сіваченко (2009), А.Е. Міхіна (2009), Н.В. Агеева (2009), О.Ю. Захарова (2009), Р.І. Вікович (2011), Р.П. Мільруд (2011), Л.О. Максименко (2011), В.Г. Златніков (2012), Я.А. Крапчатова (2014), Н.А. Новоградска-Морська (2014) та ін.

Проблематиці навчання аудіювання для ведення телефонних переговорів присвячено праці І. О. Зимньої, О. Б. Тарнопольського, С. П. Кожушко, Л. А. Завірюхи, О. В. Лавренко, Н. М. Черненко [6; 7].

Про переваги формування професійно-спрямованої аудитивної компетентності у студентів-економістів йдеться в дослідженнях Л. Я. Личко [9].

Визначення психологічних, соціолінгвістичних, лінгвістичних та психолінгвістичних особливостей навчання аудіювання у сфері ділового спілкування належать О. П. Биконі, І. В. Чирві та ін.

Проте, проблема формування вмінь професійно спрямованого аудіювання майбутніх економістів-міжнародників практично залишається нерозв'язаною.

Відсутність спеціальних досліджень щодо навчання майбутніх фахівців міжнародної економіки англійською професійно орієнтованого аудіювання (АПОА) та потреба в пошуку теоретичного обґрунтування професійно орієнтованого навчання майбутніх економістів ділового англійською аудіювання у контексті сучасних досліджень й обумовили актуальність нашого дослідження.

Формування цілей статті... Мета статті полягає в аналізі стану професійно орієнтованого навчання економістів-міжнародників в контексті сучасних досліджень.

Вклад основного матеріалу дослідження... За умов реалізації навчання аудіювання мовна компетенція, особливо знання студентами лексичних одиниць і вміння їх використання, забезпечує належне розуміння закінчених відрізків мовлення носіїв мови, дозволяє осмислено реагувати на прослуханий текст або

переглянутий відеоматеріал та вступати в навчальну ділову комунікацію як попередника реального спілкування в майбутньому.

Використання аудіо та відеозасобів у навчальному процесі вносить елемент емоційного піднесення, сприяє створенню сприятливого психологічного клімату на заняттях з іноземної мови, що є передумовою інтерактивного навчання студентів-економістів. Як свідчить аналіз літератури, інтерактивна взаємодія всіх учасників навчального процесу з аудіювання надає їм можливості щодо тренінгу своїх соціальних та комунікативних здібностей, розвиває вміння слухати і чути співбесідника, аргументовано дискутувати, коректно й переконливо відстоювати свою думку, здійснювати вибір поведінки, ухвалювати колективні рішення та нести за них персональну відповідальність.

Однією з проблем успішного процесу навчання аудіювання є підбір автентичних текстів та інших матеріалів, які б стимулювали студентів до активного слухання та подальшого обговорення, розвивали когнітивні здібності, заохочували до участі в інтерактивних видах діяльності.

Так, як і О. Б. Бігич, під поняттям «компетентність в аудіюванні» ми розуміємо здатність студента нелінгвістичного вищого навчального закладу (ВНЗ) слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування» [1, с. 19].

У вузькому розумінні під комунікативною компетентністю в АПОА, тобто комунікативною компетентністю в сприйманні й розумінні іншомовного мовлення на слух, ми розглядаємо систему мовних і соціокультурних знань; мовленнєвих навичок; соціокультурних, мовленнєвих, компенсаторних і навчальних умінь; а, також, підсистему досвіду з реалізації дій для досягнення комунікативного результату, який проявляється в здатності та готовності реципієнта сприймати й адекватно розуміти іншомовне усне мовлення в межах соціокультурного контексту.

Модернізовані міжнародні освітні стандарти з оволодіння діловою ІМ професійного спрямування передбачають, що випускник нелінгвістичного ВНЗ (за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти) має володіти ІМ на рівні С1 (V-й рік навчання) [3]. Це рівень, який передбачає достатній мінімум для безперешкодного спілкування із зарубіжними колегами. При цьому робиться наголос на необхідності навчання студентів не англійської мови для загальних цілей «General English», а англійської мови для спеціальних цілей «English for Specific Purposes» (Н. Ф. Бориско, В. Д. Борщовецька, Н. В. Зінуківа, С. С. Коломієць, Е. В. Мірошніченко, О. П. Петрашук, Н. С. Саєнко, О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, О. М. Устименко, Н. В. Ягельська та ін.).

Адже, освітні професійні стандарти, передбачають, що майбутній фахівець з міжнародної економіки за спеціальністю: 0302 – міжнародні відносини, «Іноземна мова (англійська)» повинен оволодіти циклом загальноекономічних і спеціальних дисциплін, а також, одержати поглиблену іншомовну підготовку для здійснення зовнішньоекономічної діяльності на передбаченому програмою рівні у ситуаціях професійного спілкування, згідно з «Галузевим стандартом вищої освіти для фахівців економічного профілю» та «Програми з англійської мови для професійного спілкування» [5; 6; 7].

Так, майбутній економіст-міжнародник має бути підготовленим до виконання наступних типових завдань: планування міжнародної торгівельної діяльності; фахової діяльності з обліку та аудиту міжнародної економічної сфери; обґрунтування перспективних напрямів розвитку міжнародної економічної діяльності; організації взаємодії підприємства з зовнішнім середовищем, процесів управління міжнародною економічною діяльністю, експорту / імпорту товарів (послуг); реалізації міжнародної фінансово-інвестиційної діяльності міжнародного науково-технічного співробітництва тощо; здійснення контролю експортно-імпортової діяльності, міжнародних фінансово-розрахункових операцій, контролю і аналізу ефективності міжнародної економічної діяльності, контролю за виконанням управлінських рішень і аналіз їх ефективності; аналіз внутрішнього та зовнішнього аудиту тощо; здійснювати розроблення ефективних систем мотивації праці, створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі [1; 2; 3].

Оволодіння АПОА на рівні В2 – В3 передбачає інтеграцію іншомовного матеріалу з фаховими дисциплінами, спрямованими на вивчення і вдосконалення навичок та іншомовних аудитивних умінь – це обумовлено метою підвищення професійного потенціалу на ринку праці випускника вищої школи. Ці дисципліни стоять в одному ряду з професійно-орієнтованими предметами. У сучасному житті для успішного засвоєння і подальшого використання знань, зокрема англійської мови, студент має опанувувати всі види мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо) і вміти застосовувати їх в професійній діяльності, у громадських і загальноекономічних сторонах суспільного життя.

Надалі, упорядковуючи методико-теоретичні коментарі, ми вважаємо за доцільне зупинитися на розгляді завдань з аудіювання в межах практичних занять з ІМ у майбутніх фахівців з міжнародної економіки за дисципліною «Іноземна мова» (англійська). Структура завдань передбачає: навчання розуміння головної ідеї та розпізнавання відповідної інформації в ході обговорень, дебатів, офіційних перемов, лекцій, бесід з питань ведення бізнесу; маркетингового комплексу, банківської та фінансової системи країн, мова яких вивчається; детальне розуміння автентичних радіопередач і телепередач, основними темами яких є фінансування, звітність,

фондова біржа, валютні курси, бюджетування, тощо; розуміння довготривалого монологічного та діалогічного мовлення з тематики маркетингу та його концепції, обліку, аудиту тощо.

Як встановили результати наших досліджень, труднощі оволодіння АПОА на III-му році навчання в нелінгвістичному ВНЗ в процесі досягнення рівнів В2 – В3, пов'язані з недостатньою кількістю розроблених вітчизняних підручників, навчальних посібників і допоміжних засобів навчання (аудіо- й відеоматеріалів, систематизованих таблиць, довідників тощо) з ділової ІМ, які б оптимально задовольняли потреби, як студентів, так і викладачів. (За результатами проведених нами анкетних опитувань 52% студентів та 78% викладачів стверджують, що підручники лише частково задовольняють тематику майбутніх професійних потреб міжнародників економічного профілю).

Таким чином, студенти нелінгвістичного ВНЗ в процесі аудіювання мають здолати ряд труднощів пов'язаних з: а) несформованістю слухової рецепції через недостатній розвиток фонематичного слуху; б) малим об'ємом пам'яті; в) слабким розвитком прогностичних вмінь; г) невмінням швидко і адекватно здійснювати смислову обробку сприйнятої на слух інформації.

Визначаючи аудіювання як мету і засіб навчання АПОА, ми слідом за Петранговською Н. Р. [9], вбачаємо в аудіюванні мету, яка синтезується через розуміння та осмислення сприйнятого на слух мовленнєвого повідомлення з відповідним результатом – власною мовленнєвою або немовленнєвою поведінкою. Тобто, студент має вербально відреагувати на почуте або ж прийняти до відома отриману інформацію і зберегти її до того часу, поки вона не стане йому в нагоді.

Висновки... Отже, фахова потреба майбутніх економістів-міжнародників у вмінні сприймати на слух та розуміти автентичне ділове професійно орієнтоване мовлення (літературних і розмовних мовленнєвих варіацій) обумовила нагальність пошуку технологій формування компетентностей в АПОА. Наукову розвідку ми здійснювали поетапно. На першому етапі ми надали коментар, щодо теоретико-понятійної бази: розкрили поняття аудитивної компетентності; зазначили рівні володіння ІМ, згідно нормативним документам; охарактеризували професійні потреби майбутнього економіста-міжнародника в АПОА.

Упорядковуючи методико-теоретичні коментарі, на другому етапі нашого дослідження ми зупинилися на розгляді завдань з аудіювання в межах практичних занять з ІМ майбутніх економістів і прийшли до наступних висновків.

1. Значущість професійно орієнтованого аудіювання під час вивчення дисципліни «іноземна мова» для досягнення відповідної якості освітньої і професійної підготовки бакалаврів у нелінгвістичному ВНЗ має носити інтегративний характер.

2. Врахування труднощів пов'язаних з несформованістю слухової рецепції через недостатній розвиток фонематичного слуху, малий об'єм пам'яті, слабкий розвиток прогностичних умінь, невміння швидко і адекватно здійснювати смислову обробку сприйнятої на слух інформації – сприятиме забезпеченню позитивних результатів в процесі реалізації моделі навчання з формування компетентностей АПОА.

3. Аудіювання ми визначаємо як мету і засіб навчання АПОА. Ми вбачаємо в аудіюванні мету, яка визначається через розуміння та осмислення сприйнятого на слух мовленнєвого повідомлення з відповідним результатом – власною мовленнєвою або немовленнєвою поведінкою: майбутній економіст-міжнародник має навчитись вербально реагувати на почуте або ж приймати до відома отриману інформацію і зберегти її до подальшого використання за професійних потреб.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямку ми вбачаємо в розробці моделі формування компетентностей АПОА майбутнього фахівця зазначеного вище профілю, що дозволить визначити передумови організації аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів. Чому і буде присвячено наші наступні дослідження.

Використана література :

1. Бігич О.Б. Електронні засоби навчання іноземних мов студентів: досвід розробки й апробації / О.Б. Бігич та ін. : [колективна монографія]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2012. – 160 с.
2. Волошинова Л.В. Аудіовізуальні мистецтва в системі професійної мовної підготовки майбутнього фахівця у сфері міжнародних відносин : Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. В. Волошинова; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2004. – 20 с.
3. Гупка-Макогін Н.І. Власні назви у ідіоматичних виразах англійської мови етнокультурний аспект/Н. І. Гупка-Макогін // Тернопіль: «Лінгводидактичні аспекти навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах» // Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Тернопіль : ТАНГ, 2004. – С. 181-186.
4. Гупка-Макогін Н.І. Методичні поради і вправи для проведення занять з англійської мови з відеозаписами /Н. І. Гупка-Макогін, Н. Я. : Методична розробка. – Тернопіль : ТДЕУ, 2005. – 50 с.
5. Гупка-Макогін Н.І. Методичні поради та вправи по підготовці до складання міжнародного кваліфікаційного іспиту з англійської мови TOEFL (Написання творів) /Н. І. Гупка-Макогін : Методична розробка. – Тернопіль : "Економічна думка", 2002. – 44 с.

6. Завірюха Л.А. Етика ділового спілкування. Навчально-методичний комплекс матеріалів надпомогу студентам. / Л. А. Завірюха, О. В. Лавренко. – К. : ІММБ, 1998. – 110 с.
7. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1985. – 160 с.
8. [Златніков В. Г. Методика навчання професійно-орієнтованого аудіювання англійською мовою курсантів вищих військових навчальних закладів](#) : Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02/ В. Г. Златніков // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Одеса, 2012. – 20 с.
9. Личко Л.Я. Передумови успішності формування професійно орієнтованої компетенції в говорінні майбутніх менеджерів-економістів / Л. Я. Личко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. Педагогіка та психологія. Вип. 5 / Київ. нац. лінгв. ун-т ; [редкол.: М.Б.Євтух та ін. ; голов. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2002. – С.71-76.

Гупка-Макогин Н.И.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ-МЕЖДУНАРОДНИКОВ АНГЛОЯЗЫЧНОМУ АУДИРОВАНИЮ

В статье исследуются особенности обучения аудированию студентов-экономистов. Рассматриваются общие вопросы формирования аудитивной компетентности, выделяются аудитивные умения, указываются особенности и трудности процесса аудирования, вопрос модернизации технологий обучения английскому языку как иностранному в рамках профессионального направления. Актуальность исследования обусловлена связью с развитием и становлением международной деловой активности государства.

Формирование компетентности у будущих экономистов-международников в аудировании раскрыто через профессиональную потребность в восприятии на слух и понимании аутентичной профессионально ориентированной речи не только в литературном, но и в разговорном её варианте, что связано со значительным расширением сфер использования делового профессионально ориентированного английского разговорного языка и проникновением его элементов в официальный стиль устной коммуникации.

Ключевые слова: аудирование, компетентность в аудировании, профессионально-ориентированное общение, трудности в процессе аудирования, специалист по международной экономике.

Гупка-Макогин Н.

PROFESSIONALLY ORIENTED TEACHING OF THE FUTURE INTERNATIONAL ECONOMISTS' ENGLISH LISTENING COMPREHENSION

The article explores the peculiarities of listening comprehension in teaching future international economists. The general issues of listening competence formation are considered here, listening skills are distinguished; the characteristics and difficulties of the listening process, the question of technology upgrading of teaching English as a foreign language for specific purpose are specified. The actuality of the research is caused by the development and establishment of international business activity of our state.

The future international economist' listening competence formation is disclosed due to professional need for listening comprehension and understanding of the authentic professionally oriented speech not only in literature but also in its spoken form, which is associated with a significant expansion of the scope of use of the business professionally oriented English spoken language and its penetration elements in the formal verbal communication.

Key words: listening comprehension, competence in listening, professionally-oriented communication, difficulties in listening comprehension, international economy specialist.

Подано до редакції 01.04.2015.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Окопною Я.В.

УДК 378.02:372.8

© 2015

Долженков О.О.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема використання інтерактивних технологій навчання як засобу формування досвіду творчої діяльності під час навчання у вищому професійному закладі. Головну увагу приділено характеристиці переваг інтерактивних технологій як універсального засобу формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: менеджер освіти, професійна підготовка, інтерактивні технології навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Нині якість освітнього процесу є ключовою проблемою в розвитку людського потенціалу в Україні, у зв'язку з чим система освіти спрямована на підготовку конкурентного фахівця. Багато дослідників відзначають, що цілей поставлених перед вищою освітою можна досягти лише шляхом творчого підходу до організації навчального процесу.

Активне і широке застосування освітніх технологій у вищій професійній освіті – це засіб підвищення педагогічної майстерності викладачів та ефективної діяльності студентів у досягненні більш високих освітніх